

HABILITATS COMUNICATIVES

Parlar i escoltar: Situacions monogestionades

SABER-NE
MÉS

En les situacions monogestionades, una persona s'adreça a un grup d'oients per tractar alguna qüestió amb un cert ordre i rigor. Són, per tant, situacions desiguals, en les quals l'emissor parla i l'auditori escolta de manera atenta i activa.

La situació monogestionada paradigmàtica és la conferència, en la qual una persona disserta sobre un tema concret davant d'un auditori que l'escolta i potser, al final de l'acte, formula alguna pregunta. Les formes escolars formals equivalents són la classe magistral (exposició del docent) i l'exposició oral d'un tema per part dels alumnes, individualment o en grup.

La classe magistral

Quan el docent o la docent fa una exposició magistral, espera que l'alumnat que té com a auditori:

- Escolti activament el que exposa, per tal que li serveixi per aprendre.
- Faci una primera conversió de l'oral a l'escrit, és a dir prengui apunts.
- Apliqui la informació rebuda a una tasca, per exemple faci un resum.

Tanmateix, sabem que hi ha alumnes que tenen moltes dificultats a l'hora de seguir les explicacions, per breus i clares que siguin. Més enllà d'alguns alumnes amb trastorns d'atenció, hem de ser conscients que la capacitat d'escoltar activament s'aprèn i s'entrena, i que cal fer-ho en totes les matèries.

L'**escolta activa** requereix, com a pas previ, predisposició positiva a prestar atenció al missatge; i, durant l'escolta, empatia vers la persona que parla, interès vers el que diu i actitud reflexiva i estratègica per comprendre i reorganitzar la informació. L'oient actiu es concentra en el missatge, escolta sense interrompre, demostra interès amb gestos, mirades i retroaccions, i activa estratègies per comprendre el missatge i satisfer l'objectiu de l'escolta: seleccionar informació, interpretar-la, relacionar-la amb els coneixements previs, inferir i anticipar el que es dirà a continuació, retenir la informació rellevant.

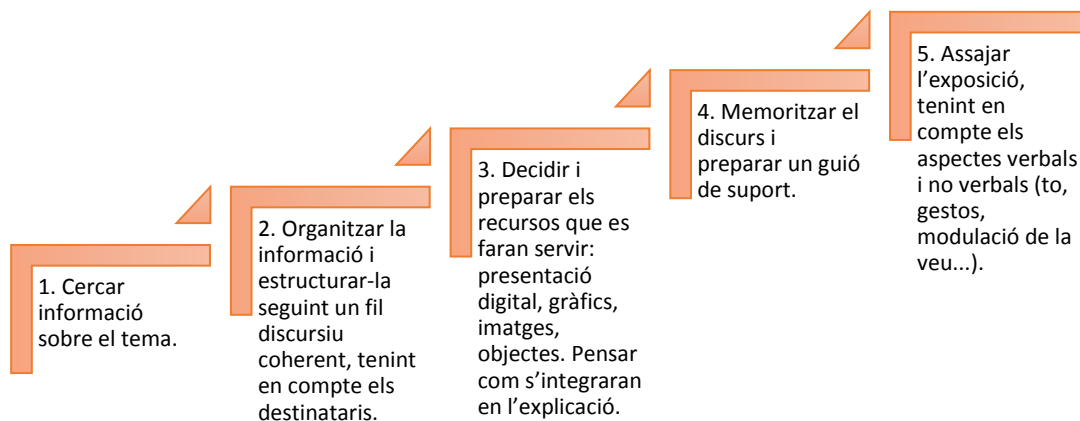
Què podem fer, com a docents, per afavorir l'escolta activa en els alumnes?

- Fomentar un clima d'aula favorable, per tal de trencar els filtres emocionals que poden predisposar l'alumne a no escoltar.

- Explicitar a l'alumnat quin objectiu té l'exposició i quin encàrrec de feina se'n derivarà. Assegurar-se que tothom ha entès la proposta.
- Intercalar silencis després d'una explicació complexa i després d'una pregunta.
- Donar temps suficient per prendre notes.
- Monitoritzar la comprensió, intercalant preguntes.
- Adaptar el registre al nivell de comprensió de l'alumnat. Incorporar exemples, recapitulacions i parafraseigs.
- Regular la densitat informativa.
- Ajudar els alumnes a activar les estratègies de la comprensió, intercalant modelatges explícits: fer connexions amb idees i coneixements previs, anticipar, inferir, seleccionar la informació, resumir...
- Mantenir un to tranquil i modulad, canviant-lo per destacar termes concrets o idees clau.

L'exposició oral

Una activitat freqüent a les aules és l'exposició oral d'un tema, individualment o en grup. Hi ha dos moments en l'exposició oral que cal fer bé per garantir-ne l'èxit i que, per tant, cal ensenyar a fer als alumnes: la preparació i l'exposició pròpiament dita.

- a) Preparar l'exposició. La preparació del que s'exposarà es fa en cinc fases:
- b) Exposar davant de la resta del grup. És convenient entrenar els alumnes en les habilitats i estratègies per parlar en públic, com ara:

- Captar l'interès i l'atenció dels companys.
- Presentar el que es dirà.
- Exposar amb ordre i claredat.
- Intercalar exemples i suports visuals.
- Parlar amb una dicció clara i una entonació adequada.
- Utilitzar el registre i el vocabulari adients.
- Emprar organitzadors discursius precisos i variats.
- Controlar la postura corporal i els gestos.
- Regular l'exposició en funció de les reaccions de l'auditori.
- Fer un resum final.
- Utilitzar el guió sense llegir.
- ...

Quant a la intervenció docent, un exemple de fases d'una seqüència didàctica per integrar els diferents elements de l'exposició oral seria el següent:

- Fase 1. Aprendre a estructurar una explicació:
 - a) Esquema del contingut
 - Selecció dels continguts d'acord amb els coneixements dels receptors.
 - Selecció adequada de les idees principals i les secundàries .
 - Ordre lògic de la informació.
 - b) Disposició del discurs:
 - Introducció (justificació del tema, anticipació de les parts de l'exposició i generació d'interès).
 - Desenvolupament (esquema del contingut).
 - Conclusió (síntesi de les idees més rellevants, coherència en el tancament amb el desenvolupament del tema i aplicació de la fórmula adequada per fer el tancament).
- Fase 2. Aprendre a utilitzar organitzadors discursius precisos i variats:
 - a) Coneixement dels connectors que es poden emprar en una situació oral.
 - b) Redacció del text que després adoptarà la forma d'oral.

- Fase 3. Aplicar estratègies orals que serveixin per fer comprendre els continguts i per interessar els destinataris:
 - a) Preparació de l'oralització del text escrit: decisions sobre les ajudes que cal incloure per fer la informació més entenedora (reformulació, aclariments, repeticions, exemples...).
 - b) Introducció d'estratègies per captar l'atenció dels receptors (animar els receptors a participar fent preguntes retòriques, introduint coneixements o experiències compartides, fent canvis de registre...).
 - c) Producció del discurs final: ús d'un guió o esquema, implicació dels receptors en la valoració de l'exposició, formulació de preguntes als receptors per constatar la comprensió...

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

Us convidem a llegir aquests títols de referència per ampliar la informació sobre les situacions orals monogestionades:

- BOSCH, C.; PALOU, J. (coords.) (2005). *La llengua oral a l'escola. 10 experiències didàctiques*. Barcelona: Graó. Biblioteca d'Articles, núm. 143.
- VILÀ, M. (coord.) (2002). *Didàctica de la llengua oral formal*. Barcelona: Graó. Biblioteca d'Articles, núm. 131.
- CASSANY, D.; LUNA, M.; SANZ, G. (1993). *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó.